

מוסרי דעת ונתיבי תורה מהיכל רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א

• ישיבת פוניבז' •

פרשת לך לך תשפ"ד

• כס"ד •

"זו הדרך לכו בה"

לדמותו ואורחות קדשו, לאורו ולדרך של רבינו הגדול רשכבה"ג מרן ראש הישיבה זצוק"ל
לקראת יום השנה הכ"ב, ט"ז מר חשון תשפ"ד - ליקוטי אמרים מתוך כתבי תלמידים

תלמידים, אבל מכאן ועד להרגיש שהוא ממשיך את משה רבנו - הדרך רחוקה, ואילו אצלו זו הייתה ההרגשה הפשוטה, להמשיך את התורה, למסור הלאה את התורה שקיבלנו בסנינו, לאמיתתה. כל שיעור, היה מעמד של מסירת התורה כנתינתה ממש.

לשמור ולעשות

פעם הייתה אסיפה גדולה על החינוך, לא היה לו כוח לדבר, וביקש מאאמו"ר זצ"ל שידבר במקומו, ושאל אותו אאמו"ר מה הוא יגיד בשמו. ענה לו רבנו זצוק"ל שלא שייך להגיד דברים בשמו, כוחו הוא לא בדיבורים, כוחו הוא בעשייה.

ודבר זה לא היה רק בצרכי ציבור הרבים, זה היה גם בתורה עצמה, העשייה שלו בתורה הייתה בגלל שהיה בטוח שזה האמת, הוא השקיע בזה את כל כוחו, כתוב בנצ"ב (ויקרא כ, ח) "ועשיתם אותם - תוסיפו לחדש בפלפולה", כשמחדשים בתורה פועלים ועושים, לא רק אומרים, פועלים בתורה.

"כל שמעשיו מרובין מחכמתו חכמתו מתקיימת"

רבנו מרן זיע"א הקשה, הרי בשעת מתן תורה עם ישראל הקדימו "נעשה" ל"נשמע", וברבנו יונה (אבות ג, יב) "וכן מפורש באבות דר' נתן (פכ"ב, א) דתנו, כל שמעשיו מרובין מחכמתו חכמתו מתקיימת, שנאמר (שמות כ"ד, ז), "נעשה ונשמע", שהקדימו ישראל העשייה לשמיעה, והיה להם לומר, נשמע ונעשה, כי קודם שיוכלו לעשות את המעשה צריכין לשמוע מה יעשו", הרי כל שמעשיו מרובין מחכמתו חכמתו מתקיימת, ואיך הם יכלו להקדים "נעשה" ל"נשמע", לפני שידעו על מה הם מתחייבים.

וביאר בזה רבנו הגדול זצ"ל שאצל עם ישראל ה"נשמע" היה חלק מה "נעשה", זה גופא שאני שומע זה עשיה, מעשיו מרובים מחכמתו מתבאר, שהחכמה זה חלק מהמעשים, הם הקדימו את ה"נעשה" באמירה, ולעשיית המעשים פשיטא שקדמה שמיעה בכדי לדעת מה עליו לעשות. אבל זה נקרא 'נעשה ונשמע' כי העשייה הייתה בשמיעה, שאצלם השמיעה הייתה חלק מהעשייה.

רבנו היה עושה, חי אמונה, תפילה, תורה, לא בדיבורים, במעשים.

ההשרשה שלו הייתה עשייה, הוא לא היה אומר דרשה אם לא קיים את מה שאמר, הוא היה יכול לחשוב על דבר הרבה זמן, ימים ושבעות, ולא היה אומר אותו עד שהיה מרגיש שהוא חלק מזה, שהוא חי את זה, זה "נעשה ונשמע" אמיתי.

אם אנו רוצים ללמוד מה רבנו היה, עלינו להסתכל גם על מה שהיה עושה, לא להסתכל רק על הלימוד לבד, אלא להסתכל גם על מה שהוא הרגיש שהתורה היא הכל ואין שום דבר אחר, ואז כל מעשיו היו בשביל התורה, הכל הוא אותו השורש, ההרגשה שהתורה היא החיים.

כמלאך ניצב על ראש דרך

בעשייה למעשה היה אצלו דבר מיוחד שזה באמת לא שייך אצל כל אחד. ידוע שעל מרן הגר"ח זצוק"ל אמרו עליו שהוא היה הראש, והיו לו ג' ידיים הקריניקער רב - רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי, הלומז'ער רב - רבי משה שצקס, והלוצקער רב - רבי זלמן סורוצקין. הוא היה המוח והיו לו ג' ידיים, הוא היה אומר והם היו עושים. אצל רבנו הגדול זצ"ל, הוא היה גם המוח וגם הידיים, הוא היה עושה הכל, הוא גם הכריע את כל הדברים וגם דאג שיתבצעו כראוי. הוא היה חי כל היום בעשייה, הוא היה עושה הכל, הכל זה מאותו כח של האמת, עד העשייה למעשה ועד בכלל.

הבחורים היושבים כאן ולומדים, הם אלו המחזיקים את הארץ

פעם הופיעו בישיבה משלחת קצינים בכירים. רבנו דיבר בפניהם ואמר: "איני חפץ להתגאות, אך דעו לכם, שהבחורים היושבים כאן ולומדים, הם הם אלו המחזיקים את הארץ, ובלעדיהם לא תצליחו לעולם!"

הוא לא חיפש להתייפות ולמצוא חן אף פעם. הוא לא היה מעוניין לעדן דברים כדי שיצטיירו וישמעו טוב יותר. אם זו האמת, עלינו לאומרה. כך נהג גם כשהגיע שר האוצר דאז בלווי של הרב שלמה לורנץ זצ"ל לבקר בישיבה. מרן זצ"ל ניאות להשמיע בפניהם דברים קצרים, ובתוך הדברים אמר: שמעתי מהרב לורנץ שלשר יש מידות טובות. בטוחני כי הם באו בשל העובדה שלמד ב"חדר"...

הם לא כעסו ומחו על דבריו, מכיוון שכולם הבחינו שהאמת בוערת בו. שאומר את דבריו באמונה שלמה ובידיעה גמורה שזו רק זו האמת.

כדי לסבר את האוזן אוסיף ואציין כי פעם הופיעה בישיבה משלחת רמת דרג, ומרן זצ"ל דיבר בפניהם על מספר עניינים. לאחר זמן הרבנית כהנמן ע"ה נזקקה לדבר מה, היא פנתה לאחד המשתתפים באותו ביקור, שהיה גורם רב השפעה והחזיק במשרה רמה בשלטון, וביקשה את עזרתו. תגובתו הייתה פשוטה ומפתיעה כאחת: אה, את מהישיבה של הרב שאומר את האמת!?

ההקדמות לספרי אבי עזרי - מהותו של רבינו

יש הרבה מה לדבר על רבנו זצוק"ל, רבנו היה מוסר הרבה שיחות בישיבה, מאז שרבנו מרן המשגיח זצוק"ל נפטר הוא היה מוסר שיחות, ומשיחותיו אנחנו יכולים ללמוד במה עלינו להתחזק, אבל אם נרצה לדעת מה הוא היה, כמדומה שההקדמות לספריו הם הבבואה של המהות שלו עצמו. בהקדמה לאבי עזרי רואים מה העיקר אצלו, ומשם אפשר ללמוד מה הוא היה.

בהקדמה (קמא) לספר על נזיקין, הוא כותב "והיה מן הראוי שלא לגשת אל המלאכה ולשים יד לפה, אכן רוח היא באנוש, ואין בכחינו לחזור אלף פעמים ואם באנו לדקדק כל כך אין אנו מספיקים, ובימינו עת לעשות לד' היא, כי רבה העזובה, ובשעת המכנסין פזר, ופרשי" ברכות דף סג. פזר אתה לשנות לתלמידים וע"י נאמר עת לעשות לד' הפרו תורתך, כמבואר שם בגמרא". מי שלומד את הגמרא בברכות בפשטות חושב שכונת הגמרא היא שעלינו לעסוק בקירוב רחוקים, אבל רבנו הבין שעליו לעסוק בהוצאת ספר על הרמב"ם, ספר עמוק וקשה. כי דווקא כאשר "רבה העזובה", אז העצה היחידה היא להרבות תורה ועמלה לתלמידים בעומק העיון.

כשרבנו היה מוסר שיחות, היה מדבר על הפרשה, דברי מוסר, הוא היה מעורר על כך שצריך ללמוד טוב ולא לבזבז את הזמן. כשלמדו יבמות בישיבה הוא אמר שבזמנו הספיקו ללמוד יבמות עד דף ע' וחזרו על זה חמש פעמים. הוא דיבר דברי מוסר, הוא לא דיבר על ההקדמות שהוא כותב, אבל הוא כולו חי את ההקדמות הללו.

אבל אם באים ללמוד מה היה רבנו - זו היתה מהותו. וכל אחד מאיתנו יקח מזה לתועלת את מה שהוא יכול לקחת.

המשכת התורה

כשרבנו לימד תורה הוא הרגיש שהוא ממשיך את משה רבנו, שהוא מעביר כעת את התורה מסנינו, ממשנה רבנו, יהושע בן נון, והלאה עד אליו, וגם הוא נמצא בשלשלת הזאת, הוא שייך לכל זה. זה ההרגשה שאף אחד לא מרגיש, כל אחד כשמוסר שיעורים יש לו כוונה לגדל

הנחלת האמונה בחוש

רבנו היה חי באמונה כל היום, הוא היה מאמין גדול, האמונה אצלו הייתה אמונה בחוש, הוא דיבר על זה, והשפיע את זה. פעם הגיעו אליו שני אנשים שלא שמרו תורה ומצוות ושאלו אותו מה התורה רוצה מהם בעולם. וענה להם 'אכלתם פעם תפוח', התפוח הזה הגיע מהקב"ה, וצריך להודות לו על כך, והם כמובן הסכימו איתו, הוא פשוט הסביר והחיה להם את זה בחוש. כשהיה מדבר באמונה, בהתרגשות, בדביקות, היה ניתן למשש את האמונה בידיים.

פעם רבנו מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל היה בבני ברק, לרגל חתונת נכדו, ואחרי החופה הוא נכנס לרבנו הגדול זצוק"ל, ואחר כך כשבאו לקרוא להרב אלישיב הוא לא רצה ללכת, הרב שך דיבר איתו באמונה, הוא רצה לשמוע את זה. הוא היה מרותק ולא רצה להפסיק. הוא היה חי את זה, כשהוא ראה את השמש הוא ראה את הקב"ה, מישהו מזיז את השמש.

ההרגשה שהתורה היא כל החיים

ידוע שהשקיעות של רבנו בלימוד הייתה בדרגה עצומה, למעלה מהשגותינו, השגות שראו רק אצל גדולי עולם יחידי הדורות ממש, לא הפריע לו כלום, תמיד היה מונח בלימוד. מי שרוצה ללמוד את התורה כצורתה הפירוש הוא לחיות בהרגשה שזה החיים בעצמם. יש אנשים שעוסקים בקירוב רחוקים, להכניס יהודים תחת כנפי השכינה. גם הוא כל ימיו עסק בקירוב עצמו לקב"ה יותר ויותר, הוא קירב את עצמו לשכינה כל ימי חייו.

גם כשעסק בקירוב רחוקים הוא לא הרגיש רק שהוא עושה מצוה, הוא הרגיש שהוא מציל את החיים שלהם, היה אכפת לו שהם לא הולכים בדרך, שאין להם את האושר של התורה והמצוות. הוא הרגיש שהם מסכנים וצריך להציל אותם. זו לא רק בעיה שצריכה פתרון, שההוא לא עושה מה שצריך, אלא ההוא טובע צריך להצילו, חיי אינם חיים כך. והכל הגיע בגלל שהוא הרגיש שהתורה היא החיים, החיים שלו והחיים של אחרים. וכשהוא הרגיש שזה החיים - הוא עשה הכל לפי ההרגשה הזאת, שהוא עוסק בחיים עצמם.

אבל אף פעם רבנו לא דיבר על זה בישיבה, על העשייה הציבורית, הוא דיבר כל הזמן שצריך להתקדם בתורה, בעבודת ד', בתפילה ומעשים טובים, וההתקדמות התמידית מתוך עמל ויגיעה מביא את כל זה. ידוע שהוא עמד במצבים קשים שקשה מאוד לעמוד בהם, והכוח שלו לכל זה הגיע בזכות ההרגשה שזה החיים.

עמוד האמת

גם בלימוד התורה היה לו הרבה יסודות שהוא חידש, והיה מאוד מייקר את החידושים שלו, הוא לא היה מוותר על זה, הוא הרגיש שזה עלה לו ביגיעה רבה והוא באמת צודק, ואם היה על זה קושיא הוא היה מחפש תירוץ, הוא ידע שהוא אומר את האמת, ויגיעת ומצאת תאמין, זה חייב להיות נכון, וגם אם יש על זה קושיא זה האמת.

כן הדבר גם לגבי הנהגת כלל ישראל (זה לא נוגע אליכם, בגיל שלכם אתם לא קשורים להנהגת כלל ישראל), אבל כשהוא החליט החלטה שנוגעת לכלל ישראל הוא ידע שזה האמת והאמת חזקה מהכל, הוא לא צריך לזה תומכים, הוא ידע מה האמת, הוא היה איש אמת.

שמירת צביון עולם התורה

הוא חרד חרדה גדולה את צורת הישיבה וצביונה, הוא שמר על מסורת הישיבות בכל עוז. בכל ענייני הישיבה והנהגת הישיבות, היה אפשר להיכנס אצלו בכל עת, אם היה יום שלא הגעתי אליו היה שולח לקרוא, אולי משהו איננו כשורה, במשך שנים רבות גם זכיתי ב"ה להיכנס לרבנו בקביעות מדי שבוע ביום רביעי לזמן קבוע ומוגדר, בזמנים הללו היה רבנו מדבר על הכל. ניתן היה להבין ממנו ולדון על כל נושא ועניין לגופו, לפרטי פרטים. הוא היה פורש את משנתו והנהגתו בדיוק נמרץ. הייתה לו משנה סדורה ובהירה כפי שקיבל מרביתו שלא השתמעה לשני פנים. היא הייתה חדה וברורה.

כשבקשנו לדעת כיצד צריכה להראות ישיבה בטהרתה, היאך להנהיג ולהשתית את סדרה, קבלנו דרך סלולה ללא שום אי הבנות או ספיקות. אצל רבנו יכולנו להרגיש בחוש כי העול והאחריות של שמירת המסורת הישיבתית מהגר"א הגר"ח והגר"ס, מחייבים אותו שלא להשאיר פניה שאינה סדורה וברורה. שלא להותיר אבן ולו הקטנה ביותר שלא יודעים היכן צריכה היא להיות ממוקמת.

בישיבה לומדים עכשיו? אפשר נישט

יש על זה מעשים ללא סוף. בכל ליל שבת (בשבתות החורף לאחר הסעודה), הייתי נכנס אצלו, ובאחת השבתות הוא פתאום נזעק לעברי "מה אתה יושב כאן שקט? בישיבה לומדים עכשיו? הייכל מלא? אפשר נישט, אולי לא? לך תבדוק מה קורה עכשיו בישיבה". כך היה חרד כל הזמן על הנעשה בישיבה בכל רגע ורגע, וממש לא היה לו מנוח. "מי יודע מה קורה בישיבה?"

אולי אזכה למות בדרך מצווה! אולי באמצע השיעור!...

בשנים האחרונות היה מדבר תמיד על יום המיתה, וכמה פעמים אמר שמרגיש שכבר מסיים עם העולם הזה, וכמה פעמים עשה הכנות ממש למיתתו, ופעם אחת התבטא שמרגיש שהוא כבר הולך מן העולם, והיה זה בצהריים, והנה אחר הצהריים נכנסתי לביתו, והראש ישיבה מתכוון לנסיעה לאשדוד - הוא הולך להגיד שיעור בגרונדא... שאלתי: הראש ישיבה מרגיש יותר טוב? והשיב: לא! אבל אולי אזכה למות בדרך מצווה! אולי באמצע השיעור!... אלו היו ההשגות שלו. למרות שהרגיש שעומד להסתלק, אבל לפחות בדרך מצווה.

תפקידנו ללכת בדרך

זה מה שאנחנו צריכים ללמוד מרבנו, לדעת שהכל נקבע לפי השורשים, והזמן הוא עכשיו בזמן הבחורות, מי שיקבע לעצמו שהוא רוצה תורה, ויחשוב וידע שזה האמת וידע שהתורה הזאת מגיעה ישר ממש רבנו - זה יתן לו את הכוח לעמוד כנגד הכל ולהתחבר באמת לתורה. בלי זה אולי אפשר ללמוד תורה, אבל לא מרגישים בזה חיבור לתורה, ותפקידנו הוא להתחבר לתורה. בידנו הדבר, כל אחד יכול להתאמץ ולהתקדם, והנה ראינו שיש מי שהצליח להגיע לזה, להיות כולו שקוע בתורה ובמצוות, דבוק בד'. זה השאיפה של כולם.

שיהיו הדברים לזכרו ולעילוי נשמתו, כפי שביקש מאתנו בצוואתו הקדושה, ושיהיה לתועלת כולם, וכל מי שיקבל בזכות זה חיזוק שיהיו הדברים לעילוי נשמתו הטהורה.

מתוך הוועד החרדי מרכיני מרן שליט"א לכוני הישיבה בבית שמש - יום ג' ט' חשוון תשפ"ד

במלחמת ששת הימים רבנו מרן המשגיח זצוק"ל אמר על הכתוב (שמות י"ד, י'): "ופרעה הקריב... ויצעקו בני ישראל אל ד'", ומפרש המדרש "הקריב את ישראל" מבואר במדרש שיעקר ההתקרבות לקדוש ברוך הוא היא בתפילה, ואם ישראל היו מתפללים אחרים מאחרים ממצרים לא היו מגיעים למצב של 'ופרעה הקריב'. ואף שלא היו מתפללים על זה, אלא היו רק מודים ומשבחים לקב"ה על שהוציאם ממצרים בכוח גדול, לא היה הקב"ה מגרה בהם את פרעה, כי הייתה מתקיימת התכלית של התפילה, ההכרה והקירבה לקב"ה. התפילה לא נועדה כדי לבטל את הגזירה, הצרה נועדה בשביל התפילה, הקב"ה רוצה שנתפלל אליו ולכן הוא הביא עלינו את הצרה, ותפקידנו הוא להתפלל כל יום שכולנו ניצל מכל מה שעומד בפתחנו. כדי שנתעורר ונתקרב אליו בחזרה.

עכשיו בזמן צרה הקב"ה רוצה את התפילה שלנו, אנחנו צריכים לנצל את המצב הזה ולגדול, לגדול בהסתכלות הנכונה על החיים, שנצא מהמלחמה עם רכוש רב, שנגדל מזה. זה צריך להיות המטרה בכל מצב בחיים - לגדול, כל אחד יכול לגדול, ועכשיו נזדמן לנו הזדמנות להתעורר לכך, ועלינו לנצל את זה. אפשר לעשות מזהב חול ומחול לעשות זהב, תפקידנו לעשות מחול זהב, לנצל את הזמן הזה לגדול.

לתרומות והנצחות:

מכון 'צור התורה'

0747-3464-65

לקבלת הגיליון מידי שבוע באמייל:

mzh0747@gmail.com

נפתחה שלוחת שיחות חיזוק

על המאורעות בארה"ק

בקו השיעורים

0733718408

שלוחה 5 <14

ניתן להשיג את הספר

"פליטת סופריהם"

שיחות ומאמרים, ומשאות

זכרון מרבנו מרן שליט"א

לזכרו של רבנו הגדול זצוק"ל

בישיבה הק, וכן בקו המכון

מזל טוב נשגב קמיה ידידנו הדולה

ומשקה מתורת רבנו מרן שליט"א בכל עת

הרב הגאון רבי שמואל שבקס שליט"א

לרגל השמחה בהולדת נכדתו שתחיה

יהי רצון שיזכה לרוב נחת וקדושה מכל יוצאי תלציו

מכון 'צור התורה'

גיליון זה יז"ל לעילוי נשמת

רבינו הגדול רשכבה"ג מרן ראש

הישיבה האבי עזרי' זצוק"ל

לקראת יום השנה ט"ז מר חשוון

נתרם ע"י ידידנו שוהרה"ג רבי אהרן גליצ' שליט"א